

Robert Nef

**ΤΟ ΕΛΒΕΤΙΚΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ
ΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΣΜΟΥ: ΤΟΠΙΚΗ
ΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΆΜΕΣΗ ΗΜΟΚΡΑΤΙΑ -
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ**

Εισήγηση που παρουσιάστηκε στο διεθνές συνέδριο «Φιλελευθερισμός και Κοινωνική Αυτοδιοίκηση», που διοργανώθηκε από το Φιλελεύθερο Ινστιτούτο του Ιδρύματος Friedrich Naumann, στο Πότσταμ της Γερμανίας, στις 18 Σεπτέμβρη 2009.

Εκδίδεται από το Ευρωπαϊκό Φιλελεύθερο Φόρουμ asbl με την υποστήριξη του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ). Χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν ευθύνεται για το περιεχόμενο της έκδοσης. Απόψεις που εκφράζονται σε αυτήν την έκδοση ανήκουν αποκλειστικά και μόνο στους συγγραφείς. Δεν αντικατοπτρίζουν αναγκαστικά τις απόψεις του Ευρωπαϊκού Φιλελεύθερου Φόρουμ asbl.

Published by the European Liberal Forum asbl with the support of Liberty Forum of Greece. Funded by the European Parliament. The European Parliament is not responsible for the content of the publication. The views expressed in this publication are those of the authors alone. They do not necessarily reflect the views of the European Liberal Forum asbl.

Ευχαριστούμε το Ίδρυμα Friedrich Naumann, που μας επέτρεψε τη μετάφραση από το αρχικό κείμενο.

We wish to thank the Friedrich Naumann Foundation for Freedom, for the permission to translate the original publication.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
1. Ο Ανταγωνισμός ως Διαδικασία Ανακάλυψης	4
2. Συνομοσπονδία, Ομοσπονδιακό Κράτος, και Συγκεντρωτικό Κράτος	5
3. Η Αρχή της Επικουρικότητας	5
4. Ομοσπονδιακό Σύστημα και Επικουρικότητα	6
5. Αναδιανομή, Επικουρικότητα, και ο Κανόνας της Πλειοψηφίας	7
6. Το Μέλλον της Επικουρικότητας	7
7. Αποκέντρωση και Φορολογικό Σύστημα	8
8. Η Μείωση της Φορολογικής Επιβάρυνσης	8
9. Φορολογικός Ανταγωνισμός και Φορολογικός Περιορισμός με Άμεση Αντιπροσώπευση	9
10. Ο Ανταγωνισμός ως Διαδικασία Ανακάλυψης και Μάθησης	10

Εισαγωγή

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω με μια μικρή ιστορία, που δείχνει, πώς και γιατί η αυτονομία καντονιών και δήμων, λειτουργεί πραγματικά στην Ελβετία. Γνωρίζω έναν δήμαρχο, ενός μέσου δήμου στο ανατολικό τμήμα της Ελβετίας, με περίπου 5000 κατοίκους.

Με αυτόν τον δήμαρχο είχα πρόσφατα μια συζήτηση, για το αν η Ελβετία πρέπει να ενταχθεί ή όχι στην ΕΕ, και συζητήσαμε επίσης το κόστος και τα οφέλη, από τη συμμετοχή - μια πολύ ελβετική προσέγγιση. Συμφωνήσαμε ότι υπάρχουν σοβαροί λόγοι για σκεπτικισμό, και κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι αν θα ενταχθεί κάποια μέρα, δεν θα του κοστίσει περισσότερο από περίπου 15 Ελβετικά Φράγκα, πράγμα που σημαίνει περίπου 10 δολάρια ΗΠΑ. Τον ρώτησα γιατί, και μου εξήγησε: «Ξέρετε, στο γραφείο μου έχω ήδη δύο μεγάλα καλάθια αχρήστων, για όλη την επίσημη αλληλογραφία που παίρνω κάθε μέρα. Έχω καλύτερα πράγματα να κάνω με το χρόνο μου, από το να την διαβάζω, και ως επί το πλείστον, την πετάω κατευθείαν στο καλάθι των αχρήστων. Έχω ένα καλάθι για όλα τα έντυπα, κανονισμούς, και άλλα έγγραφα, που παίρνω από την κυβέρνηση των καντονιών, κι ένα άλλο καλάθι, για κάθε τι που μου στέλνουν από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Βέρνης. Και όταν γίνουμε μέλος της ΕΕ, θα χρειαστώ άλλο ένα καλάθι αχρήστων, για όλα τα έντυπα και κανονισμούς, που θα προέρχονται από τις Βρυξέλλες. Αυτό θα μου κοστίσει περίπου 15 ελβετικά φράγκα, γιατί θα χρειαστεί να είναι πολύ ωραίο και μεγάλο...». Φυσικά μπορεί να ήταν υπερβολικός, αλλά η δημοτική αυτονομία βασίζεται στην οικονομική και δημοσιονομική αυτονομία, η οποία είναι πολύ σημαντική, και η οποία εξηγεί, γιατί μπορεί να αναλάβει τον κίνδυνο της αγνόησης της αλληλογραφίας από τις κεντρικές αρχές. Το Ελβετικό φορολογικό μας σύστημα, βασίζεται σε φορολογία τριών επιπέδων, και το δημοτικό επίπεδο παίρνει το ένα τρίτο των φόρων εισοδήματος - απευθείας από τους φορολογούμενους. Έτσι, οι δημοτικές αρχές έχουν «τα δικά τους χρήματα». Μπορούν να τα ξοδέψουν για τις τοπικές δημόσιες υπηρεσίες, αλλά ελέγχονται από τους φορολογούμενους, οι οποίοι είναι λίγο-πολύ, οι ίδιοι και χρήστες και ψηφοφόροι.

1. Ο Ανταγωνισμός ως Διαδικασία Ανακάλυψης

Δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα, όπως «η καλύτερη λύση» των διαρθρωτικών, οικονομικών, και φορολογικών οργανισμών του κράτους. Όσο μικρότερη κρατική παρέμβαση, τόσο το καλύτερο. Το μόνο δεδομένο, είναι η ανταλλαγή εμπειριών με βάση διαφορετικά ιστορικά πλαίσια. Οι μέρες της απλής, τυφλής αντιγραφής, «θαυματοργών λύσεων» από τις ΗΠΑ, έχουν τελειώσει οριστικά, και όλες οι χώρες, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων της Δυτικής Ευρώπης, ψάχνουν αλλού, για ιδέες. Με μεγάλο ενδιαφέρον παρατηρούμε, πώς λύνονται τα προβλήματα σε άλλα μέρη του κόσμου, για παράδειγμα στη Νέα Ευρώπη και στην Ασία. Η Ελβετία είναι μια επιτυχημένη χώρα, και ήμασταν πολύ τυχεροί που μείναμε εκτός των δύο παγκοσμίων πολέμων του 20ού αιώνα, και είμαστε μεταξύ των κορυφαίων δέκα, σχεδόν σε κάθε τύπο κατατάξεων, πχ. οικονομικών, ελευθερίας, του κατά κεφαλήν εισοδήματος, του προσδόκιμου ζωής, και ακόμη και της ευτυχίας, αν υπάρχει κάποια ορθολογική μέθοδος υπολογισμού της, για το οποίο αμφιβάλλω.

Εδώ είναι εν συντομία, τα σημαντικότερα γεγονότα και στοιχεία. Η Ελβετία έχει πληθυσμό 7 εκατομμύρια άτομα, το 20 τοις εκατό από αυτούς έχουν μεταναστεύσει κατά τα τελευταία 20 χρόνια.

Στο σύνολο, έχουμε πάνω από 2000 δήμους στην Ελβετία, και 25 καντόνια πολύ διαφορετικών μεγεθών. Ο μικρότερος δήμος αριθμεί λιγότερους από 100 κατοίκους, και ο μεγαλύτερος, η πόλη της Ζυρίχης, περισσότερους από 300000.

Δεν είμαστε μέλος της ΕΕ, το οποίον κατά τη γνώμη μου, είναι καλό και για την Ελβετία και για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συνεργαζόμαστε με βάση διμερείς συμφωνίες, και πληρώνουμε το τίμημα της απουσίας μας από το τραπέζι, που λαμβάνονται οι αποφάσεις. Αλλά ως μία μικρή και πλούσια χώρα, έχουμε πάντα τον κίνδυνο να βρεθούμε σε λάθος στρατόπεδο. Χάνεις την ψηφοφορία όταν πρέπει να πληρώσεις, και χάνεις πάλι όταν είναι η σειρά σου να κυβερνήσεις. Η Ελβετική άποψη για την ΕΕ, μπορεί να αποδοθεί ως εξής: Ο θεσμός βασίζεται σε τέσσερις ιδέες. Δύο από αυτές είναι καλές, και δύο είναι κακές, ή τουλάχιστον «παλιομοδίτικες»: 1) ειρήνη, 2) ελεύθερη αγορά, εντός και εκτός, 3) εναρμόνιση πολύπλοκων συστημάτων, δηλ. η κεντρική τεχνοκρατική γραφειοκρατία της ΕΕ, και 4) εξισωτισμός με επιδοτήσεις, παρεμβάσεις και αναδιανομή, δηλ. το κράτος πρόνοιας της ΕΕ. Η αγορά είναι ένα σχολείο χωρίς δασκάλους, και η σημαντικότερη αγορά είναι η αγορά των ιδεών. Σ' αυτήν τη διεθνή αγορά, είναι σημαντικό να ανταλλάσσονται ιδέες, και να μοιράζονται οι εμπειρίες, για το τί λειτουργεί και τί δεν λειτουργεί. Είναι πιο σημαντικό από κάθε είδους δημόσιας σχέσης.

Ποιό είναι το μυστικό μιας επιτυχημένης χώρας; Καλούμαι αρκετά συχνά να μιλήσω για θέματα, όπως «Τα μυστικά της Ελβετικής επιτυχίας». Νομίζω ότι ένα από τα μυστικά είναι η ανακάλυψη, ότι δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα, όπως μια κονστρουκτιβιστική φόρμουλα, που οδηγεί στην επιτυχία. Το πιο σημαντικό πράγμα είναι, να γίνονται οι άνθρωποι όλο και περισσότερο ανοικτόμυαλοι, και να μαθαίνουν από άλλους ανθρώπους και έθνη, καθώς και να επικοινωνούν με βάση την ειρήνη, το εποικοδομητικό ίδιον συμφέρον, τις συμβάσεις, και τη φιλία. «Ο σωστός τρόπος» βρίσκεται στον ανταγωνισμό ιδεών, μοντέλων, προτάσεων, και πειραμάτων. Βρίσκομαι, λοιπόν εδώ, ως μαθητής και όχι ως καθηγητής.

2. Συνομοσπονδία, Ομοσπονδιακό Κράτος, και Συγκεντρωτικό Κράτος

Η Γερμανία είναι μια πολύ συγκεντρωτική χώρα, και όπως κάθε ομοσπονδία, χωρίς να αποκλείω την Ελβετία και τις ΗΠΑ, κινείται από την αποκέντρωση προς τον συγκεντρωτισμό. Η διαφορά μεταξύ συνομοσπονδιακού, ομοσπονδιακού, και κεντρικού πολιτικού συστήματος, είναι διαφορά βαθμού, αλλά υπάρχει και μια άλλη βασική διαφορά επίσης.

Η κύρια διαφορά είναι, ότι η συνομοσπονδία προσφέρει το δικαίωμα της ειρηνικής απόσχισης, πράγμα που σημαίνει, ότι υπάρχει πολύ μεγαλύτερη αυτονομία και περισσότερη ευελιξία, στον καθορισμό και τον επανακαθορισμό των βασικών κανόνων της εταιρικής σχέσης. Από αυτή την άποψη, προσφέρει περισσότερα πλεονεκτήματα στους ισχυρότερους και πλουσιότερους εταίρους, να είναι σε μια συνομοσπονδία παρά να είναι σε μια ομοσπονδία.

Αλλά αν οι πλουσιότερες περιφέρειες έχουν τη φιλοδοξία να ηγούνται μιας ενοποιημένης χώρας, τα χρήματά της, τα συστήματα φορολογίας και κοινωνικής ασφάλειας, το κεφάλαιό της, και η δύναμη της κεντρικής κυβέρνησης, μπορεί να ευνοούν το πιο συγκεντρωτικό μοντέλο. Αλλά το τίμημα αυτού του μοντέλου, δηλ. της επικυριαρχίας ενός τμήματος επί της υπόλοιπης χώρας, μπορεί να είναι υπερβολικά υψηλό. Ο πιθανός επικυρίαρχος, αναλαμβάνει τον κίνδυνο να απολέσει το πνεύμα της συνεργασίας, του φιλικού ανταγωνισμού, ακόμη και της ειρήνης.

Η Ελβετία έχει την εμπειρία του μετασχηματισμού από μια ελεύθερη κοινότητα, βασιζόμενη σε ένα πολύπλοκο δίκτυο πολιτικών συνθηκών και συμβάσεων, αρχικά σε μια συνομοσπονδία, και τουλάχιστον σε μια ομοσπονδία. Έχουμε αποτύχει με επιτυχία το μοντέλο της ηγεσίας, όπου κυριαρχεί το ένα μέρος της χώρας επί των υπόλοιπων. Η πρώτη περίοδος της οικοδόμησης του έθνους, διήρκεσε περίπου 500 χρόνια, ενώ το δεύτερο 50 χρόνια - μεταξύ 1800 και 1848.

Το ελβετικό ομοσπονδιακό σύνταγμα είναι λίγο-πολύ, ένα αντίγραφο του Συντάγματος των ΗΠΑ.

Όμως, υπάρχουν τουλάχιστον τρεις σημαντικές διαφορές: Δεν έχουμε ισχυρό πρόεδρο, επειδή αυτός ο θεσμός βασίζεται στην αρχή της κυκλικής εναλλαγής, όπως στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αλλάζει κάθε χρόνο - ένας από τους 7 Υπουργούς προεδρεύει - ως πρώτος μεταξύ ίσων. Δεν έχουμε ισχυρό συνταγματικό δικαστήριο όπως το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ, ή το Bundesverfassungsgericht της Γερμανίας. Δεν έχουμε κανέναν ομοσπονδιακό αξιωματούχο, στο επίπεδο καντονιών και στο τοπικό επίπεδο - η ίδια αρχή όπως και στην ΕΕ - δηλ. δεν έχουμε ομοσπονδιακή αστυνομία.

3. Η Αρχή της Επικουρικότητας

Η αρχή της επικουρικότητας σημαίνει: Κοινά προβλήματα πρέπει να επιλύονται στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο. Το υψηλότερο επίπεδο, είναι για να παρεμβαίνει μόνο αν είναι απαραίτητη, η κοινωνική και η πολιτική υποστήριξη.

Η αρχή της επικουρικότητας έχει καταστεί επίκαιρη, δεδομένου ότι χρησιμοποιήθηκε ως ακρογωνιαίος λίθος των Ευρωπαϊκών Συνθηκών, του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ. Όλοι μιλούν γι' αυτό, αλλά κανείς δεν ξέρει πραγματικά τί ακριβώς οφείλει να σημαίνει. Η Ελβετική επικουρικότητα, αντιμετωπίζει μάλλον με σκεπτικισμό την εξουσία του κέντρου, και καθώς αυτό είναι που κι εγώ επιθυμώ από καρδίας, θα ήθελα να προβάλω κάποια επιχειρήματα γι' αυτό το είδος της επικουρικότητας, που απαιτεί την αφαίρεση εξουσιών από το κεντρικό κράτος. Η ίδια η αρχή, στηρίζεται σε έναν θεμελιώδη διαχωρισμό, του ατόμου, του κράτους, και της κοινωνίας. Είναι το αντίθετο της σοσιαλιστικής και της εθνικο-σοσιαλιστικής προσέγγισης (οι οποίες είναι στην πραγματικότητα πολύ κοντά μεταξύ τους ιδεολογικά), ότι δηλ. η κοινότητα είναι πάντα πιο σημαντική από το άτομο. Επικουρικότητα σημαίνει, ότι πρέπει να προσπαθήσουμε να βρούμε τη λύση των πολιτικών, κοινωνικών, και οικονομικών προβλημάτων, με το πιο ιδιωτικό και το πλέον τοπικό πλαίσιο, που είναι δυνατόν.

4. Ομοσπονδιακό Σύστημα και Επικουρικότητα

Και οι δύο αυτές αρχές είναι ανοικτές σε ερμηνεία, και συνεπώς, συχνά χρησιμοποιούνται καταχρηστικά, για να δικαιολογήσουν μεταβίβαση αρμοδιοτήτων προς τα πάνω.

Όστόσο, όλες οι φράσεις όπως «είναι σε θέση να», «το μικρότερο δυνατό», ή «αποτελεσματικά εκπληρώσουν», χρειάζονται περαιτέρω επεξεργασία. Η αρχή μπορεί να κινδυνεύσει, από «διαφορετικές ερμηνείες» των όρων και ορισμών της αποδοτικότητας, διά των οποίων η ανώτερη οργανωτικά βαθμίδα, εξάλλου, δικαιολογεί την οικειοποίηση ορισμένων εξουσιών. Πάντα υπάρχουν οι λεγόμενοι «σοβαροί λόγοι» για συγκεντρωτισμό.

Πολυάριθμα συντάγματα και γραπτά σύνολα κανόνων, συντελούν συχνά σε μια ιδιαίτερα «ομογενοποιημένη ίση κατανομή» του πλούτου και σε μεγάλες επιδοτήσεις, για προβληματικές ή περιθωριακές περιοχές.

Ένα από τα πιο αδύναμα σημεία του Γερμανικού Συντάγματος, το Grundgesetz, είναι ο στόχος να προσφέρει ίσες συνθήκες ζωής, σε ολόκληρη την επικράτεια του εθνικού κράτους. Ίσως αυτός είναι ο πραγματικός λόγος, που η Γερμανία αντιμετωπίζει τα τρέχοντα διαρθρωτικά προβλήματά της, μετά από 50 χρόνια επιτυχούς ανάπτυξης. Η παρεμβατική και προστατευτική στήριξη, η αναδιανομή του εισοδήματος μέσω των περιφερειακών, διαρθρωτικών ταμείων, και οι μαζικές επιδοτήσεις, είναι μερικοί από τους αγαπημένους ρόλους της κεντρικής κυβέρνησης, και περιλαμβάνω και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η πολιτική τότε εκφυλίζεται σε μια γενική μάχη όλων εναντίον όλων, για όλο και περισσότερες επιδοτήσεις και παρεμβάσεις. Είναι το χειρότερο σενάριο για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γι' αυτό είμαι επιφυλακτικός, έναντι όλων των μορφών αναδιανομής από την κεντρική κυβέρνηση, και ιδιαίτερα της αναδιανομής, η οποία λαμβάνει χώρα σε διαπεριφερειακό επίπεδο. Σχετικά φτωχοί φορολογούμενοι πλούσιων περιφερειών, διοχετεύουν τα χρήματα των φόρων τους, σε σχετικά πλούσιους ανθρώπους φτωχών περιοχών, οι οποίοι τα επενδύουν εκ νέου στις πλούσιες περιοχές.

Έτσι, μπορεί να αποδειχθεί, ότι σημαντικό μέρος των χρημάτων από τη γενική φορολογία, που επιδοτεί τις περιθωριακές περιφέρειες, επιστρέφει και πάλι στο κέντρο. Το μόνο αποτέλεσμα της διαπεριφερειακής αναδιανομής, είναι να ενισχύεται η εξάρτηση της περιφέρειας από το κέντρο, και να καταπνίγεται κάθε ωφέλιμος ανταγωνισμός, μεταξύ των διαφόρων περιοχών. Αλλά αυτό είναι ένα ζήτημα με αρκετό υλικό, για άλλη ξεχωριστή εισήγηση. Εδώ, ήθελα απλώς να υπαινιχθώ αυτά τα προβλήματα.

5. Αναδιανομή, Επικουρικότητα, και ο Κανόνας της Πλειοψηφίας

Τοπικές αρχές, που χρηματοδοτούνται από τα «πάνω» ή από το κέντρο, είναι συνήθως εξαρτώμενες, και μπορούν να διαφθαρούν εύκολα. Ξανά και ξανά, φαίνεται να υπάρχουν καταστάσεις στην πολιτική ζωή, όπου όλες οι ενεργές δράσεις και πολιτικές, επιτυγχάνουν το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα, από αυτό που επιδιώκουν. Η αρχή της επικουρικότητας ως εκ τούτου, συχνά γίνεται αντικείμενο κατάχρησης, ώστε να «δικαιολογηθεί» η μεταβίβαση

αρμοδιοτήτων προς τα πάνω, προς επίτευξη μιας καλύτερης λύσης.

Τα πράγματα γίνονται ακόμη πιο δύσκολα, όταν ο αυξημένος συγκεντρωτισμός, «δικαιολογείται» από την ανικανότητα των χαμηλότερων διοικητικών βαθμίδων, να παράσχουν επαρκή οικονομική στήριξη για τους τεθέντες στόχους τους. Ένα κεντρικό σύστημα φορολόγησης, θα στερήσει προφανώς τις διοικητικές μονάδες χαμηλότερου επιπέδου, από τους πόρους των καντονιών και των δήμων, και είναι προφανές ότι τέτοιες φτωχές κοινότητες και περιφέρειες, δεν θα μπορούν να έχουν δικά τους φορολογικά έσοδα, για να υλοποιήσουν τους δικούς τους στόχους. Έτσι, αν αρχίσουμε με τη συγκεντροποίηση του φορολογικού συστήματος, ανοίγει ο δρόμος, για την κεντρική διαχείριση των στόχων. Αυτό είναι προφανώς ένα περίεργο σύστημα, το οποίο συλλέγει τα χρήματα κεντρικά, και αποκεντρώνει μόνο τους στόχους.

Ίσως η χειρότερη λύση στην περίπτωση αυτή, θα ήταν μια τεχνητή απόφαση από το κέντρο, για την κατανομή χρημάτων μεταξύ των χαμηλότερων επιπέδων σε ένα ομοσπονδιακό σύστημα, για την επίτευξη των στόχων. Η καλύτερη λύση, τότε, είναι να μην συγκεντροποιηθεί καθόλου το φορολογικό σύστημα, και να αφεθεί η πλευρά των δαπανών και η πλευρά της φορολογίας, στη φροντίδα των χαμηλότερων επιπέδων διοίκησης. Μια αποτυχία σε αυτό, συχνά καθιστά αναξιόπιστη την αρχή της επικουρικότητας.

6. Το Μέλλον της Επικουρικότητας

Επικουρικότητα σημαίνει προτεραιότητα στις μικρότερες ή ιδιωτικές μονάδες. Προϋποθέτει αποκέντρωση, ιδιωτικοποίηση, και κατάργηση των ρυθμίσεων. Στον 21ο αιώνα, η έννοια της επικουρικότητας πρέπει να γίνει πιο ακριβής και ριζική, ώστε να ταιριάζει στο σημερινό περιβάλλον. Στις μέρες μας, η αρχή πρέπει να είναι, ότι κάθε υψηλότερη διοικητική βαθμίδα, θα πρέπει να παραχωρεί την αρμοδιότητά της, τις εξουσίες της, την ευθύνη, και την οικονομική στήριξη, σε μια μικρότερη διοικητική βαθμίδα, που είναι πιο κοντά στη ρίζα

του προβλήματος, αμέσως μόλις φανεί ότι υπάρχει ένα πρώτο πρόβλημα με την υψηλότερη βαθμίδα, σχετικά με την αποτελεσματικότητά της στην εκπλήρωση των στόχων, ή της οικονομικής της δυνατότητας. Έχω πλήρη επίγνωση, ότι αυτό είναι κάπως ουτοπικό, διότι ποιος έχει δει ποτέ ένα επίτεδο της κεντρικής κυβέρνησης να είναι έτοιμο, για μια τέτοια «ομαλή μεταβίβαση»;

Θα πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι, αλλά προσπαθώ να είμαι ειλικρινής, σχετικά με τα αδύνατα σημεία του – ονομαζόμενου – Ελβετικού μοντέλου. Δεν έχουμε ακόμη κατορθώσει να σταματήσουμε την εξέλιξη της προνοιοποίησης και του αναδιανεμητικισμού, ούτε του διαπροσωπικού ούτε του διαπεριφερειακού τύπου. Και οι δύο είναι πολύ δημοφιλείς, πιο δημοφιλείς από όλη τη ρητορική σχετικά με την αποκέντρωση.

7. Αποκέντρωση και Φορολογικό Σύστημα

Υπάρχουν τέσσερις βασικές αρχές ενός υγιούς φορολογικού συστήματος: Μη φορολόγηση χωρίς εκπροσώπηση, όσο πιο ενδιαφερόμενοι τόσο πιο συμμετέχοντες, μη εκπροσώπηση χωρίς φορολόγηση, και όχι φοροδαπάνες χωρίς φοροέσοδα. Το φορολογικό σύστημα, το νομισματικό σύστημα, και το σύστημα κοινωνικής ασφάλειας, είναι η ρεαλιστική βάση του οποιουδήποτε πολιτικού συστήματος, και η νομοθεσία σχετικά με τα θέματα αυτά, είναι πιο σημαντική από το σύνταγμα.

Στον ιστορικά κρίσιμο ρόλο, που έχουν διαδραματίσει τα συστήματα φορολόγησης κατά το παρελθόν, και συνεχίζουν να παίζουν στο παρόν, είναι σκανδαλώδες το πόσο πολύ λίγα έχουν γραφτεί γι' αυτά, με τρόπο κατανοητό στον απλό άνθρωπο. Υπάρχουν ολόκληρες βιβλιοθήκες πλήρεις τεχνικών εκθέσεων, για τους πιο αποτελεσματικούς ή πιο αποδοτικούς τρόπους φορολόγησης του πληθυσμού, καθώς και, από την άλλη πλευρά, λεπτομερείς οδηγοί για τους καλύτερους τρόπους νόμιμης, ημι-νόμιμης, και μη νόμιμης φοροδιαφυγής. Αυτό που συνήθως περνά απαρατήρητο είναι, ότι το σύνολο της πολιτικής ιστορίας, είναι τουλάχιστον κατά 50 τοις εκατό επίσης, η ιστορία των φορολογικών συστημάτων, καθώς και ότι οι περισσότερες ιστορικές εξεγέρσεις και επαναστάσεις, αρχικά ξεκίνησαν ως εξεγέρσεις κατά του φορολογικού συστήματος. Μια ειρηνική κοινωνία των πολιτών, πρέπει να χαρακτηρίζεται από μια σχετική έλλειψη κατηγορηματικών κανόνων και τεχνικών συνταγών, για την κοινωνική υποδομή, και όπου οι αντιθέσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων επιλύονται ιδιωτικά, στο πλαίσιο του κράτους δικαίου.

8. Η Μείωση της Φορολογικής Επιβάρυνσης

Τρεις τρόποι οδηγούν σε μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης: Η μείωση της διαπροσωπικής αναδιανομής, η μείωση της διαπεριφερειακής αναδιανομής, και ο φορολογικός ανταγωνισμός.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα, είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι του πολιτικού και οικονομικού συστήματος, του οποίου ο θεμελιώδης ρόλος συχνά υποτιμάται. Ο στόχος του φορολογικού συστήματος, ως όλο εγχείρημα, δεν είναι να δημιουργεί ένα άθροισμα

χρηματικών ποσών από χρόνο σε χρόνο, για να παρέχει, με πολύ αυτοσχεδιασμό, επαρκή κονδύλια για το συγκεκριμένο έτος.

Ο κλασικός φιλελεύθερος στόχος είναι, να περιοριστεί σαφώς η πρόσβαση στα φορολογικά έσοδα, και επομένως, επιτυγχάνει την καλύτερη δυνατή μέθοδο για τη μείωση του πεδίου εφαρμογής του κράτους, και την βελτίωση της υγείας της οικονομίας στο σύνολό της. Το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών βαρών, θα μπορούσε να μειωθεί δραστικά, με μείωση της διαπροσωπικής και διαπεριφερειακής αναδιανομής, και από ένα φορολογικό ανταγωνισμό δήμων, περιφερειών, κρατών, και ομοσπονδιών.

9. Φορολογικός Ανταγωνισμός και Φορολογικός Περιορισμός με Άμεση Αντιπροσώπευση

Το Ελβετικό φορολογικό σύστημα, είναι ανταγωνιστικό, κατανέμεται μεταξύ των επιπέδων ομοσπονδίας, καντονιού και δήμου, και εξαρτάται από τις αποφάσεις της πλειοψηφίας των φορολογουμένων. Στην Ελβετία, είναι οι πολίτες και οι φορολογούμενοι, οι οποίοι αποφασίζουν σε μια άμεση δημοκρατία με τον κανόνα της πλειοψηφίας, για τον φορολογικό συντελεστή. Ένα τέτοιο μοντέλο δεν μπορεί να εφαρμοστεί άμεσα, για άλλα συστήματα και τοπικές συνθήκες. Ξανά και ξανά, αμφισβητείται ότι η κυβέρνηση μπορεί και πρέπει να αφήσει την «φορολογική εξουσία», στην αρμοδιότητα των ίδιων των πολιτών. Το γεγονός ότι η πλειοψηφία αποφασίζει για το ύψος της φορολογίας σε όλα τα επίπεδα της θεσμικής ιεραρχίας, παρέχει βάσιμους λόγους, για να μην καταστεί το φορολογικό σύστημα υπερβολικά προοδευτικό, και εξωθήσει το πλουσιότερο άκρο του φάσματος σε αποχώρηση, αν δεν μπορούν να επιτύχουν μείωση του βάρους τους. Σε ένα ανταγωνιστικό σύστημα, υπάρχουν ισχυροί λόγοι, να έχει μόνο μια πολύ ήπια μορφή προοδευτικότητας. Ο κανόνας ένα μέλος-μία ψήφος, μπορεί να είναι λειτουργικός, μόνο σε ένα σύστημα όπου «ένα μέλος - ένας φορολογικός συντελεστής».

Τα ανταγωνιστικά συστήματα της Ελβετικής φορολογίας, και η κατανομή των άμεσων φορολογικών εσόδων μεταξύ και των τριών ομοσπονδιακών επιπέδων (δημοτικό, καντονιακό, και ομοσπονδιακό), αποτελούν ένα καλό πεδίο για πειράματα. Μπορεί να μην είναι πλήρως και σε κάθε πτυχή βέλτιστο, αλλά λειτουργεί, και είναι σε θέση να συνδυάζει ένα σχετικά χαμηλό επίπεδο φορολογίας, με μια καλή ποιότητα δημόσιων υπηρεσιών και υποδομών.

Στην Ελβετία υπάρχει αυτό που λέγεται «ψήφος με τα πόδια», ιδίως ενόψει του μικρού μεγέθους των διοικητικών μονάδων, στην ομοσπονδία ως σύνολο. Ακόμα και τότε, η αναχώρηση ενός σημαντικού πλούσιου φορολογούμενου από μια περιοχή, συνήθως οδηγεί σε έντονη λαϊκίστικη εκστρατεία στα μέσα ενημέρωσης, κατά των «πλουσίων», και υπέρ ενός νέου πιο συγκεντρωτικού συστήματος, όπου δεν υπάρχει δυνατότητα να ψηφίζεις «με την έξοδο». Το σύστημα των ανταγωνιζόμενων διοικητικών μονάδων και ανταγωνιστικών φορολογικών συντελεστών, μπορεί να είναι ένα από τα καλύτερα συστήματα, αλλά δεν είναι και από τα πιο δημοφιλή και - υπό την πίεση δημοκρατικών αποφάσεων - δεν είναι το πιο βιώσιμο. Η δημοκρατία έχει πάντα μια τάση για συγκεντρωτισμό.

Τα Ελβετικά επίπεδα φορολόγησης, παρέχουν σε πολλούς δημιουργούς πλούτου, ένα φιλόξενο καταφύγιο, και η χώρα αυτή μπορεί να έχει κέρδος, από την ευρωπαϊκή υπερφορολόγηση των πλουσίων. Πλούσιοι άνθρωποι είναι ευπρόσδεκτοι στην Ελβετία. Σε καμία περίπτωση δεν αισθάνομαι ενοχή γι' αυτό.

Όσο πιο άμεση είναι η δημοκρατία, τόσο πιο ισχυρή θα είναι η συζήτηση για τους φόρους και τις χρήσεις τους, καθώς και τον ρόλο των δημόσιων αξιωματούχων, και στις δύο αυτές πτυχές. Ο ώριμος φορολογούμενος, είναι τότε συνώνυμος του ώριμου πολίτη, ο οποίος εποπτεύει διαρκώς, την σχέση αξίας-τιμής που παίρνει από τις δημόσιες υπηρεσίες, απαιτεί απόδοση, μη σπατάλη, διαφάνεια, και είναι έτοιμος να αντιδράσει σε τυχόν ελλείψεις του συστήματος.

10. Ο Ανταγωνισμός ως Διαδικασία Ανακάλυψης και Μάθησης

Βεβαίως, η αποκέντρωση μπορεί επίσης να έχει και τα μειονεκτήματά της. Ο λιγότερο αποτελεσματικός παίχτης, είναι σε χειρότερη κατάσταση σε ένα ανταγωνιστικό πεδίο, απ' ό,τι θα ήταν κάτω από ένα συγκεντρωτικό σύστημα μέσου όρου της «εναρμόνισης» της ευημερίας.

Οπωσδήποτε, και οι φιλελεύθεροι παραδέχονται, ότι μπορεί να υπάρχουν πράγματι κάποιες οδυνηρές ελλείψεις, στις αποκαλούμενες υπανάπτυκτες περιοχές, και το τίμημα της ανισότητας μπορεί να είναι αρκετά υψηλό. Η ποικιλομορφία είναι πάντα συνδεδεμένη με την ανισότητα. Ωστόσο, η ιστορία επιμένει να μας λέει, ότι αυτές οι καθυστερημένες υπανάπτυκτες δομές, μετατρέπονται στο τέλος σε σύγχρονες και πλέον αποτελεσματικές, φέρνοντας στο πέρασμά τους, μια ευπρόσδεκτη ώθηση της γενικής ευημερίας. Αντίθετα, ο συγκεντρωτισμός περιέχει, τον κίνδυνο της «ενοποίησης όλων των διοικητικών μονάδων, όλα τα μέρη του ομοσπονδιακού συστήματος, με τις πλέον πρόσφατες τάσεις των επιστημονικών και πολιτικών λαθών και σφαλμάτων». Οι κλασικοί φιλελεύθεροι, οι υποστηρικτές της ελεύθερης αγοράς, δεν διεκδικούν το μονοπώλιο της αλήθειας, και των ορθών πρακτικών λύσεων.

Αυτό υπέρ του οποίου συνηγορούν, ωστόσο, είναι ένα σύστημα μικρών ανταγωνιστικών μονάδων, που κάνουν πολλά διαφορετικά μικρά λάθη και σφάλματα. Σε αυτό το είδος συστημάτων, υπάρχει η ευκαιρία για μάθηση μέσω της σύγκρισης. Αυτό μπορεί να περιέχει μικρότερο κίνδυνο, απ' ό,τι ένα ιδιαίτερα συγκεντρωτικό σύστημα, όπου μεγάλα λάθη και σφάλματα, είναι πιο επικίνδυνα. Η μάθηση μέσα από την πράξη, η μάθηση μέσω της σύγκρισης, η μάθηση μέσω της ανάληψης ρίσκου, και η διάπραξη αλλά και η παραδοχή των λαθών μας, θα πρέπει να είναι ο κοινός μας στόχος. Όσο μικρότερες είναι οι μονάδες, οι οποίες ξεκινούν σε αυτόν τον δρόμο, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες να είναι επιτυχείς και να αποφύγουν τα μεγάλα κεντρικά λάθη!

Για τον συγγραφέα

Ο Robert Nef είναι ο πρόεδρος του ιδρυτικού συμβουλίου του Φιλελεύθερου Ινστιτούτου στην Ζυρίχη, Ελβετία, και μέλος πολλών άλλων φιλελεύθερων ιδρυμάτων στην Ευρώπη. Σπούδασε νομικά, και τα ερευνητικά θέματά του περιλαμβάνουν τα κύρια ζητήματα του φιλελευθερισμού, του φεντεραλισμού, και του θεσμικού ανταγωνισμού. Από το 1979 έως το 2006, διετέλεσε αρχισυντάκτης του τριμηνιαίου περιοδικού "Reflexion", και από το 1994 έως το 2008, του μηνιαίου "Schweizer Monatshefte». Εκτός από τα πολυάριθμα δοκίμια και άρθρα, σχετικά με ζητήματα που αφορούν τις κλασικές φιλελεύθερες αρχές, την ιστορία των ιδεών, και ιδιαίτερα την κριτική για το κράτος πρόνοιας, είναι συγγραφέας του βιβλίου «Ύμνος στην Αποκέντρωση" (στα Γερμανικά «Lob des Non Zentralismus").